

MICHELIN

Berlin

*Udany
Weekend*

Tytuł: Berlin – Udany Weekend
Tytuł oryginału: Le Guide Vert. Berlin

Koncepcja serii Udany Weekend: Marzena Daszewska, Tomasz Ostrowski
Redaktor prowadzący: Paweł Sondej
Tłumaczenie i redakcja: Marta Duda-Gryc, Lucyna Mazur
Redakcja: Anna Palonek
Korekta: Dariusz Martynowicz, Barbara Faron
Koncepcja graficzna: Marzena Daszewska, Paweł Kosmalski
Redakcja techniczna map: Patrycja Mikulska
Skład: Katarzyna Leja, Magdalena Suchy-Polańska
Zdjęcie na okładce: © sborisov / Fotolia.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
Księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:
<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bebeu3>
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie III
ISBN 978-83-246-6407-8

Copyright © Le Guide Vert Michelin – Michelin & cie
Le Guide Vert Michelin, 46, avenue de Breteuil, 75924 Paris Cedex 07
Copyright © The translation by Helion, 2012
• Kup książkę • Księgarnia internetowa
• Poleć książkę • Lubie to!
• Oceń książkę • Nasza społeczność

S. OTHER/MICHELIN

Rzeka Sprewa i dzielnica św. Mikołaja

Dzielnice i zabytki Berlina

Kup książkę

Poleć książkę

Alexanderplatz★ i dzielnica św. Mikołaja★

Mapa okładkowa D2-D3

Alex, jak berlińczycy nazywają Alexanderplatz, był dotąd wielkim placem budowy: powstała tu linia metra i centrum handlowe. Podobnie jak w czasach NRD plac ten nadal pełni funkcję centrum Berlina Wschodniego. Jeśli uroki architektury socrealistycznej niezbyt nas poruszają, najlepiej od razu zaglądnijmy do pełnych knajpek, średniowiecznych uliczek dzielnicy św. Mikołaja. Dzielnica św. Mikołaja jest idealnym miejscem na obiad, wszędzie pełno tu barów i restauracji. Po południu można pospacerować nad Sprewą. Warto zobaczyć Wieżę Telewizyjną i rozciągającą się z niej wspaniałą panoramę miasta, kościół św. Mikołaja i Muzeum Marchii Brandenburskiej.

Usytuowanie

Obrzeżami Alexanderplatz po wschodniej części dworca biegną trzy aleje. Po zachodniej stronie leży druga część placu z Wieżą Telewizyjną, ciągnąca się aż do Sprewy. Na południe od tej wielkiej pustej przestrzeni leży granicząca ze Sprewą dzielnica św. Mikołaja. Na przeciwległym brzegu znajduje się Wyspa Rybaków (południowa część wyspy na Sprewie). Alexanderplatz: S 5, 7, 9, 75, U 2, 5, 8, 100, 200, TXL. Dzielnica św. Mikołaja (Nicolai Viertel): U 2 Klosterstraße, S i U Alexanderplatz. Wyspa Rybaków (Fischerinsel): U 2 Klosterstraße, Märkisches Museum, Spittelmarkt. Wiele parkingów znajduje się w okolicy Alexanderplatz. Parking położony najbliżej dzielnicy św. Mikołaja mieści się po południowej stronie ratusza.

Tło

Ważny węzeł komunikacyjny – Przez Plac Aleksandra przewija się codziennie 400 tys. osób: przychodzą tu na zakupy, wsiadają do metra, tramwaju, autobusu lub pociągu. Dworzec, wzniesiony w końcu XIX w., zdecydowanie zmienił oblicze tego miejsca. Niecały wiek wcześniej, w 1805 r., plac nazwano imieniem cara Aleksandra I, który przybył do Berlina zawrzeć

sojusz z Prusami przeciwko Napoleonowi. Wcześniej był to po prostu Ochsenmarkt, „targ bydłowy”. Od końca XVIII w. urządzano tu jarmarki, na których sprzedawano zwierzęta gospodarskie. Na przełomie XIX i XX w. tętniący życiem plac, pełen kramów i jadalni, stanowił granicę pomiędzy Berlinem urzędowym i intelektualnym, Berlinem muzeów i wilhelmińskich budowli i biednym światem „dzielnicy stodoł” i Prenzlauer Bergu. W latach 1950–70 władze NRD nadały placowi obecny wygląd, zmieniając go w obszerną strefę dla pieszych, otoczoną wielkimi sklepami, anonimową przestrzeń o lodowatej atmosferze.

Prezent dla Berlina – W 1987 r., z okazji 750-lecia istnienia Berlina, zakończono rekonstrukcję dzielnicy św. Mikołaja. Labirynt uliczek z knajpkami, w których miło zatrzymać się na kawę, kontrastuje z olbrzymimi pustymi przestrzeniami na Alexanderplatz.

Spacer

Z ALEXANDERPLATZ DO DZIELNICY ŚW. MIKOŁAJA U

Spacer rozpoczynamy na placu, przechodząc następnie przez esplanady rozciągające się w kierunku zachodnim aż do Sprewy i kończymy wyprawę w dzielnicy św. Mikołaja (Nicolai Viertel). Ok. 2 godz.

Marienkirche, a na pierwszym planie fontanna Neptuna

Alexanderplatz (C1)

Alex, wielka, otoczona starzejącymi się szybko budynkami esplanada, jest bardzo sugestywnym przykładem socjalistycznej zabudowy miejskiej. Można tu zobaczyć wiele obiektów charakterystycznych dla ideologii komunistycznej. **Fontanna Przyjaźni Między Narodami** znajduje się w miejscu, gdzie przed wojną stał posąg *Berolina*, alegoria miasta, będąca długo emblematem placu. **Zegar „Urania”** (na południowy wschód od fontanny) pokazuje strefy godzinne największych miast na świecie. To miejsce, w którym lubią umawiać się berlińczycy. Wojnę udało się przetrwać dwóm budynkom w południowo-zachodniej części placu: **Alexanderhaus** i **Berolinahaus**, zaprojektowanym przez Petera Behrensa. Betonowe budowle reprezentują funkcjonalny styl importowany ze Stanów Zjednoczonych w latach 30. XX w. Po drugiej stronie Grunerstraße, we wschodniej części placu, na **Domu Nauczyciela** (Haus des Lehrers) znajduje się długi na 125 m fryz ze szkła, emalii i ceramiki (1962–63), opiewający społecznikowskie powołanie nauczyciela. Nad północno-wschodnią częścią placu góruje 120-metrowa fasada hotelu **Interhotel Stadt Berlin**, w którym zatrzymywały się delegacje z „bratnich krajów”. Obecnie mieści się tu Park Inn-Hotel, z którego prowadzi przejście przez Alex-Passage do Centrum Warenhaus (niegdyś największego sklepu w NRD, noszącego dziś nazwę Gallerii Kaufhof). *Przechodzimy przez dworzec i idziemy w kierunku zachodnim.*

Fernsehturm (Wieża Telewizyjna) ★★ (B1)

Panoramastraße 1A, poziom panoramiczny. III-X: 9.00–24.00; XI-II: 10.00–24.00 – 12 EUR – www.tv-turm.de.

Duma wschodnioniemieckiego reżimu, czyli wzniesiony w 1969 r. przez Waltera Ulbricha „Wielki Szparag” (*Telespargel*), wysoki na 368 m, stał się natychmiast ogromną atrakcją placu. Wieżę ze srebrzystą kulą, widoczną z całego Berlina, zbudowano jako dowód wyższości technologicznej NRD nad zachodnimi państwami demokratycznymi. Winda błyskawicznie wywozi śmiałków na sam szczyt, z którego rozciąga się wspaniała **widok**★★★ na berlińską aglomerację. Zabytki w historycznym centrum, wzdłuż osi Unter den Linden przypominają miniaturowe modele. Brama Brandenburska wydaje się być zupełnie blisko, niemal na wyciągnięcie ręki. Warto usiąść na chwilę w Tele-Café, obracającej się kawiarni, w której klienci mogą podziwiać całą panoramę miasta. *Idziemy Karl-Liebknecht-Straße.*

Wieża Telewizyjna

Marienkirche (Kościół NMP) (B1)

Niewielka gotycka wieża – dzwonnica (koniec XV w.) kontrastuje z futurystyczną sylwetką Wieży Telewizyjnej. Kościół, wzniesiony ok. 1270 r. w brandenburskiej odmianie stylu gotyckiego, został przebudowany po pożarze w 1380 r. i stał się trójnawowym kościołem halowym. W latach 1789–90 do prezbiterium dobudowano kaplicę. Wewnątrz szczególną uwagę zwraca rzeźbiona przez Andreego Schlütera **ambona**★ (1703), brązowa chrzcielnica (1437) i nagrobek marszałka von Sparra z białego marmuru. W wieży można obejrzeć *Taniec Śmierci*, namalowany ok. 1485 r.

Przechodzimy przez Karl-Liebknecht-Straße i skręcamy w prawo w Rosenstraße.

Rosenstraße/Heidereutergasse (B1)

Za powojennymi budynkami kryje się Heidereutergasse, przy której wznosiła się pierwsza synagoga berlińskiej wspólnoty żydowskiej (1714). Ruiny synagogi zostały całkowicie rozebrane w latach 60. XX w. Na jej miejscu powstał skwer, na którym od 1995 r. stoi rzeźba Ingeborg Hunzinger pt. **Blok kobiet**. Jest to przypomnienie o proteście kobiet pochodzenia „aryjskiego” przeciw aresztowaniu ich mężów pochodzenia żydowskiego na Rosenstraße w lutym 1943 r. Odważnym, wyjątkowym w tamtych czasach wystąpieniem doprowadziły do uwolnienia swoich mężów.

Powracamy na esplanadę. Jeśli jesteśmy z dziećmi, koniecznie zobczmy z trasy do Sea Life Center.

WYSPA MUZEÓW, ALEXANDERPLATZ I DZIELNICA ŚW. MIKOŁAJA

NOCLEGI

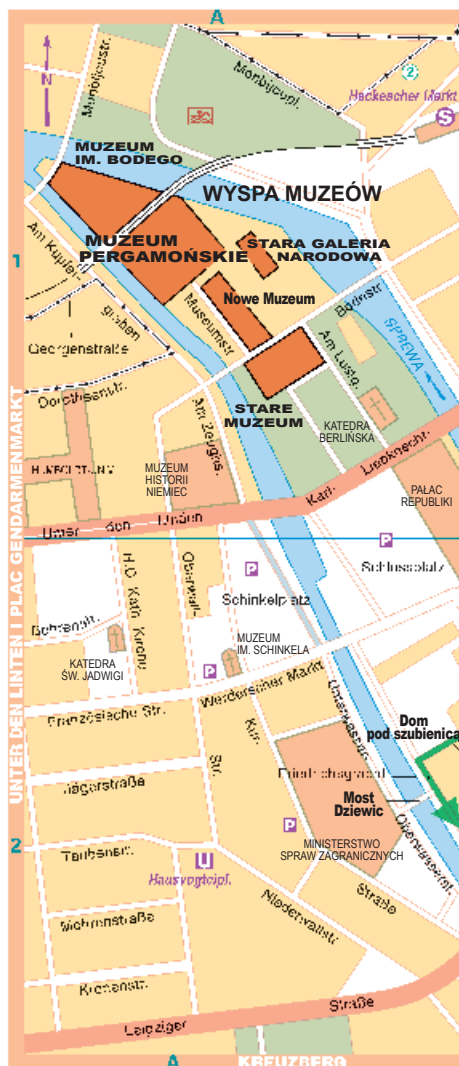
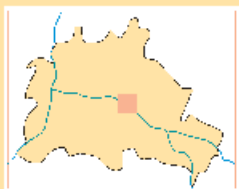
Hotel Hackescher Markt

RESTAURACJE

Ephra m's

Müller Hoppe

Zur letzten Instanz

Neptunbrunnen (Fontanna Neptuna) (B1)

Pośród uroczego, pełnego kwiatów ogrodu wznosi się neobarokowa **fontanna Neptuna**, dzieło **Reinholda Begasa** (1831–1911), która wcześniej znajdowała się na Schlossplatz (Placu Zamkowym). W filmie *Niemcy – rok zerowy* Rossellini pokazał dzieci bawiące się przy niej wśród ruin. Nieco dalej, na **Marx-Engels-Forum**, rozciągającym się aż do Sprewy, wznoszą się pomniki twórców ideologii komunistycznej. Przechodzimy przez **Rathausstraße**.

Rotes Rathaus (Ratusz) ★ (B1)

Neoromański gmach, wzniesiony w latach 1861–69 jest dziś siedzibą prezydenta miasta i senatu Berlina. Rada miejska odbywa tu posiedzenia od 1870 r. Po II wojnie światowej budynek zajęła rada Berlina

Fragment fontanny Neptuna

H. Champollion/MICHELIN

Wschodniego, natomiast rada Berlina Zachodniego wprowadziła się do ratusza w dzielnicy Schöneberg. Wieża ratuszowa (97 m) przypomina dzwonicę Giotta przy katedrze we Florencji. Fryz powyżej parturu przedstawia dzieje Berlina od założenia miasta do powstania Cesarstwa za czasów Bismarcka.

Obchodzimy ratusz z prawej i skręcamy w pierwszą ulicę po prawej, która prowadzi do średniowiecznej dzielnicy św. Mikołaja, kolebki Berlina.

Po prawej znajduje się **Zum Nußbaum**, najstarsza karczma w Berlin-Cölln (1571). Zniszczona w czasie wojny, została zrekonstruowana (1986–87).

Budynek Ratusza

S. Baum/Dreamstime.com

Nikolaikirche (Kościół św. Mikołaja) ★ (B2)

Dwie iglice kościoła, wznoszącego się przy uroczym placu, górują nad średniowiecznymi kamieniczkami. To najstarszy zabytek w Berlinie, wzniesiony w 1230 r. Z pierwotnej romańskiej bazyliki zachowały się jedynie dolne partie ścian wieży i portal zachodni. Gotyckie prezbiterium pochodzi z 1380 r., halowy korpus powstał w XV w. Podczas remontu w latach 1876–78 do kościoła dobudowano dwie neogotyckie wieże. Od 1987 r. w kościele mieści się niewielkie **muzeum**. Zaraz po wejściu do środka wzrok pada na **kaplicę grobową** ★ pruskiego ministra finansów,

Johanna Andreasa von Krauta, zaprojektowaną przez ucznia Andreasa Schlütera, Johanna Georga Glumego. Po prawej stronie znajduje się barokowy grobowiec wykonany w 1701 r. przez Schlütera dla złotnika Daniela Mannlicha. Można tu również zobaczyć makietę pierwszego kościoła oraz kaplicę grobową Carla Constantina von Schnittera i jego żony.

Museum Nikolaikirche – Nikolaikirchplatz – codz. z wyjątkiem pn. 10.00–18.00, śr. do 20.00 – 5 EUR – www.stadtmuseum.de. Skracamy w Poststraße.

Knoblauchhaus (Dom Knoblauch) (B2)

Pod numerem 23 na Poststraße wznosi się dom rodziny Knoblauch, elegancki białoróżowy budynek z XVIII w., przekształcony w stylu neoklasycystycznym w XIX w. To mieszczańskie domostwo z wystrojem w stylu biedermeier pełni obecnie funkcję muzeum.

Kierujemy się na róg ulicy.

Ephraim-Palais (Pałac Ephraim) ★ (B2)

Codz. z wyjątkiem pn., 10.00–18.00; śr. 12.00–20.00 – 6 EUR – www.stadtmuseum.de.

Piękny pałac o rokokowych, złożonych balustradach balkonów został wzniesiony dla jubilera dworu królewskiego i dyrektora mennicy państwowej **Nathana Veitela Ephraima**, jednego z nielicznych Żydów, którzy pełnili ważne funkcje państwowe w czasach Fryderyka II Wielkiego. Budynek (1762–66), zburzony w 1936 r. w związku z poszerzeniem Mühlendamm, został zrekonstruowany w roku 1987, 12 m od miejsca, w którym stał pierwotnie. Z pierwotnego gmachu pochodzą elementy dekoracyjne dzisiejszej budowli. Obecnie znajduje się tu **Muzeum Mody**, odbywają się również wystawy czasowe dotyczące historii kultury w Berlinie.

Naprzeciw pałacu wznosi się białozłota fasada **pałacu Schwerin** (1704), sąsiadującego z **Nową Mennicą**, zbudowaną za rządów nazistów.

Idziemy lewym brzegiem Sprewy.

Ambasada Holandii ★ (C2)

Między Klosterstraße i Sprewą.

Szklany sześcian nad Sprewą jest udanym awangardowym projektem holenderskiego architekta Rema Koolhaasa, który zdobył za niego nagrodę Unii Europejskiej im. Miesa van der Rohe w Dziedziny Architektury Współczesnej (2005).

Idziemy dalej Klosterstraße.

Parochialkirche (Kościół farny) (C1-C2)

Wnętrze tej prawdziwej perły architektury barokowej z początku XVII w. wciąż czeka na renowację po wojennych zniszczeniach. Jest to najstarszy barokowy kościół w mieście. Nieco dalej na Klosterstraße wznosi się barokowy **pałac Podewil** (1701–04), siedziba centrum kulturalnego.

Franziskaner-Klosterkirche (Kościół Franciszkanów) (C1)

Z trójnawowej bazyliki z XIII–XIV w., zniszczonej podczas bombardowań alianckich, pozostały tylko fragmenty murów, stanowiące dziś oryginalne tło dla wystaw rzeźby pod gołym niebem. Kościół sąsiadował z „**Szarym Klasztorem**”, siedzibą elitarnego liceum,

Rokokowe balkony pałacu Ephraim

PH. GRIEMER

w którym uczyli się m.in. Schinkel, Schadow i Bismarck. Za **ruinami kościoła Franciszkanów** wznosi się imponujący **sąd miejski** łączący elementy neobarokowe i Jugendstil (wewnątrz piękne **schody** *).

Na Littenstraße zachowały się pozostałości średniowiecznego muru warownego zespołu miejskiego Berlin-Cölln oraz stara karczma.

Okolice**NA POŁUDNIE OD SPREWY 2**

Spacer może zabrać ok. 1 godz., nie licząc zwiedzania Muzeum Marchii Brandenburskiej.

Fischerinsel (Wyspa Rybaków) (B2)

Wyspa Rybaków, czyli południowa część wyspy na Sprewie, stanowi historyczną kolebkę Cölln, pierwszego miasta, jakie powstało nad Sprewą. Berlin został założony w miejscu obecnej dzielnicy św. Mikołaja.

Z dzielnicy św. Mikołaja można się dostać na wyspę przez most Mühlendamm. Idziemy ulicą Gertraudenstraße do Petriplatz.

Brüderstraße (B2)

Architektura **Nicolaihaus** pod numerem 13 świadczy o ważnym miejscu, jakie w Berlinie zajmował oświeceniowy klasycyzm. Wzniesiony w 1674 r. dom został przebudowany po 1787 r. na zlecenie **Christopha Friedricha Nicolaia**. Przez kilkadziesiąt lat Nicolaiahus był znaczącym ośrodkiem życia kulturalnego, na który duży wpływ wywierał właściciel domu, pisarz i wydawca. W podwórz (drzwi po prawej) znajdują się piękne **klasycystyczne schody**, zaprojektowane prawdopodobnie przez Schinkla. **Muzeum** opowiada o życiu Nicolaia, organizuje również wystawy czasowe. Sąsiedni **Galgenhaus** (nr 10), czyli „Dom Szubienicy”, stanowi ciekawy przykład kamienicy mieszczańskiej z XVII w. (klasycystyczna fasada z 1805 r.). Wewnątrz kryją się jedne z nielicznych zachowanych do dziś barokowych schodów.

Na końcu ulicy skręcamy w lewo, a dalej jeszcze raz w lewo: jesteśmy nad Sprewą.

Jungfernbrücke (Most Dziewic) A2

Most zwodzony, zbudowany w 1798 r., szczyti się pozycją najstarszego mostu w mieście. Długi budynek po drugiej stronie był za czasów Hitlera siedzibą Reichsbanku, dziś zajmuje go ministerstwo spraw zagranicznych.

Przy następnym moście skręcamy w lewo w Gertraudenstraße, a dalej w prawo w Fischerinsel. Kontynuujemy spacer wzdłuż odnogi Sprewy nabrzeżem Märkisches Ufer.

Märkisches Ufer (Nabrzeże Marchii) ★ (B2)

Barki i łodzie cumują przy brzegu kanału, wzdłuż którego przycupnęły stare domy i ogródki kawiarniane. Sześć kamienic z XVIII–XIX w. między mostami Inselbrücke i Roßstraßenbrücke stanowi pozostałość starego Berlina. Neoklasycystyczny **Ermelerhaus** (nr 12), przeniesiony tutaj w całości i zrekonstruowany, stał niegdyś na Breite Straße. Sąsiaduje z nim barokowy **Otto-Nagel-Haus**, jeden z najstarszych budynków w dzielnicy Neukölln, prawdopodobnie z początku XVII w.

Skręcamy w prawo w Inselstraße i drugi raz w prawo w Wallstraße.

Wallstraße (C2)

W budowlu pod numerami 76–79, ozdobionej dekoracjami z terakoty, mieści się **ambasada Australii**. Wzniesiona w 1912 r., pełniła w latach 1945–46 funkcję siedziby komitetu centralnego partii komunistycznej. Gmach naprzeciw (nr 32) należy do liceum Cölln i mieści **Museum für Kindheit und Jugend** (Muzeum Dzieciństwa i Młodości). Jak wyglądało życie domowe i szkolne dzieci na przełomie XIX i XX w. Opowiada o tym ekspozycja złożona m.in. ze starych zdjęć, zabawek i szkolnych mundurków. Zwiedzający mogą też spróbować swych sił w dawnej kaligrafii za pomocą ołówków i gęsich piór.

Wallstraße 32 – codz. z wyjątkiem pn. 9.00–17.00, weekendy 10.00–18.00; zamknięte w święta – 5/3 EUR – tel.: 275 03 83 – www.berlin-kindheitundjugend.de.

Wracamy Wallstraße.

Köllnischer Park (C2)

To miejsce oczaruje każde dziecko: w ogrodzonej części parku żyją trzy brunatne niedźwiedzie, Schnute, Maxi i Tilo. Zimą misie śpią, więc nie wyściubiają nawet nosa poza swoje legowiska. Park urządzono ok. 1730 r. na miejscu zburzonych fortyfikacji (zachowała się z nich okrągła ceglana wieża).

Märkisches Museum (Muzeum Marchii Brandenburskiej) ★ (C2)

Am Köllnischen Park 5. Codz. z wyjątkiem pn., 10.00–18.00 – 5 EUR – www.stadtmuseum.de. Muzeum Marchii Brandenburskiej wzniesione przez Ludwiga Hoffmanna (1899–1908) nawiązuje do architektury gotyckiej i renesansu brandenburskiego. Wielki pomnik przed muzeum jest kopią rzeźby przedstawiającej Rolanda Brandenburskiego (1474), symbolizującej swobody i przywileje, jakim cieszyło się miasto. Założone w 1874 r. muzeum przedstawia dzieje miasta pod względem historycznym i kulturalnym: od pierwszych śladów ludzkiej obecności na tym terenie w okresie prehistorycznym, przez czasy założenia miasta po jego współczesne przemiany. Sala zwana **kaplicą gotycką** zawiera bogate zbiory rzeźby średniowiecznej. W **galerii malarstwa** ★ zgromadzono dzieła z lat 1848–1913; obrazy secesyjne (portret polityka Walthera Rathenau, wykonany przez **Edwarda Muncha**), impresjonistyczne (**Lovis Corinth**, **Max Liebermann**) i ekspresjonistyczne (**Max Beckmann**, **Ernst Ludwig Kirchner**). Szczególnie ciekawie budzi „Kaiser Panorama”, duży drewniany walec, w którym przesuwają się zdjęcia miasta, przedstawiające m.in. sceny z życia codziennego na Unter den Linden.

informator**Restauracje**

Zur letzten Instanz – Waisenstraße 14 – tel.: 242 55 28 – www.zurletzteninstanz.de – 10 EUR. Karczma w budynku z 1621 r. o rustykalnym wystroju i przytulnej atmosferze, z kuchnią berlińską.

Ephraim's – Spreeufer 1 – tel.: 24 72 59 47 – www.ephraims.de – 10 EUR. Sympatyczna atmosfera, ogródek nad Sprewą.

Mutter Hoppe – Rathausstraße 21 – tel.: 241 56 25 – 18 EUR. Restauracja o staroświeckiej atmosferze, z kuchnią

niemiecką. Koncerty w stylu lat 20. i 30. w weekendy (pt.–sb.).

Rozrywka

Sea Life Center – Spandauer Straße 3 – tel.: 99 28 00 – codz. X–III 10.00–18.00, IV–IX 10.00–19.00 – taniej przy rezerwacji internetowej: www.visitsealife.com/Berlin/ – 17,50 EUR (dorośli), 12,5 EUR (dzieci). Pasjonująca wyprawa w krainę podmorską fauny i flory (m.in. akwarium z rekinami)

Charlottenburg ★★★

Mapa okładkowa A2-A3

Letnia rezydencja Hohenzollernów, zamek Charlottenburg, zaliczana jest do najpiękniejszych zespołów architektonicznych Berlina. Zapraszamy w podróż przez trzy wieki historii dworu pruskiego... Warto zwiedzić zamek i jego ogrody, obejrzeć kolekcję Berggruen i spacerować się nad brzegiem Sprewy. Radzimy zarezerwować jeden dzień na zwiedzanie wybranych muzeów i obu skrzydeł zamku. W lecie, ze względu na tłumy zwiedzających, lepiej stawić się na miejscu wcześniej rano.

Usytuowanie

Richard-Wagner-Platz, Sophie-Charlotte-Platz; bus 109 Luisenplatz, 145 i 309 Schloss Charlottenburg. Zamek położony jest w jednej z największych dzielnic Berlina – Charlottenbourg-Wilmesdorf, rozciągającej się od zoo do stadionu olimpijskiego.

Tło

Dwór muz – W latach 1695–99 na terenach położonych w zakolu Sprewy nieopodal miasteczka **Lutzow** (lub **Lietze**) stanęła letnia rezydencja Hohenzollernów. Budowla, dzieło niderlandzkiego architekta, **Johanna Arnolda Neringa**, była prezentem elektora Fryderyka III (1657–1713) dla ukochanej żony **Zofii Karoliny**.

Będąc kobietą inteligentną i zainteresowaną wieloma dziedzinami, Zofia Karolina (1668–1705), ściągnęła na dwór wielu artystów i uczonych, m.in. filozofa Gottfrieda Wilhelma Leibniza (1646–1716).

Barokowa rezydencja pierwszego króla pruskiego – Gdy w 1701 r. elektor przybrał tytuł króla Prus, dotychczasowa rezydencja okazała się zbyt skromna, by móc funkcjonować jako posiadłość królewska. Rozbudowę zamku kierował architekt szwedzki **Johann Friedrich Eosander von Göthe** (1701–13). Wzorując się na Wersalu, nakazał budowę

HOTELE

Hotel Domini 40
Kartotel 53

RESTAURACJE

Anna Bruno 2
Don Camillo 4
Casanova 7
Inno 12

dwa dodatkowych skrzydeł, okalających **dziedziniec honorowy**. W 1709 r. dodał również skrzydło **Wielkiej Oranżerii**. W 1712 r. zakończono prace nad **kopułą**, która wraz z złotymi fasadami nadała budowli wybitnie barokowy charakter.

Zofia Karolina zmarła w 1705 r. mając zaledwie 37 lat. Pragnąc uczcić jej pamięć, Fryderyk I nadał letniej rezydencji nazwę „Charlottenburg”.

Zamek w stylu rokokowym – Fryderyk Wielki – Po śmierci Fryderyka I prace w Charlottenburgu zostały przerwane. „Król-Sierżant”, Fryderyk Wilhelm I (1688–1740), interesował się zasadniczo sztuką wojenną, nie architekturą. Dopiero gdy na tron wstąpił jego syn, Fryderyk II (1712–86), miłośnik sztuki i literatury, prace budowlane rozpoczęły się na nowo. Pod nadzorem **Georga Wenzesłausa von Knobelsdorffa** w latach 1740–46 powstało **Nowe Skrzydło**, położone symetrycznie do skrzydła Wielkiej Oranżerii, ze wspianymi salami w stylu rokoka.

Za panowania Fryderyka Wilhelma II (1744–97), **Carl Gotthard Langhans** wznosił **Małą Oranżerię**, **Belweder** i **Teatr** (1790). Król zlecił również aranżację nowych komnat, w których mógłby mieszkać również zimą (**Winterkammern**).

Charlottenburg służył królom Prus do końca rządów Fryderyka Wilhelma IV. Po jego śmierci w 1861 r. opustoszały zamek został znacjonalizowany. 9 listopada 1918 r. tu właśnie ogłoszono powstanie **Republiki Weimarskiej**. Podczas II wojny światowej budowla poważnie ucierpiała wskutek bombardowań. Odbudowę zakończono dopiero w 1966 r.

Zamek Charlottenburg

Charlottenburg, bogata i niezależna gmina – W XVIII w. Lietzow otrzymał prawa miejskie. W tym samym okresie powstała gmina Charlottenburg. W XIX i XX w. w Charlottenburgu wyrosły liczne wille, pojawiły się również pierwsze manufaktury i robotnicze Mietskassernen, zobrazowane na karykaturach artysty **Heinricha Zille** (1858–1929). W tym okresie eksplozji demograficznej – w 1875 r. gmina liczyła 26 tys. mieszkańców, w 1900 r. już 189 tys., a w 1920 r. aż 335 tys. – intensywnie rozwijała się architektura miejska. Powstawały budynki użyteczności publicznej: ratusz, szkoły, zakłady przemysłowe, instytuty badawcze, centrala elektryczna. W 1920 r., mimo licznych głosów sprzeciwu, gmina stała się częścią Wielkiego Berlina.

Zwiedzanie

SCHLOSS CHARLOTTENBURG (ZAMEK CHARLOTTENBURG) ★★ (Plan I A1)

Luisenplatz/Spandauer Damm. Za wstęp do poszczególnych części płaci się osobno. Istnieje możliwość zakupu biletu całonowego (Kombinationskarte) w cenie 15 EUR, ważnego dla wszystkich obiektów, z wyjątkiem parteru Starego Zamku – www.spsg.de.

Warto wysiąść na stacji U-Bahn przy Sophie-Charlotte-Platz i przejść pieszo Schloßstraße, wspaniałą aleją prowadzącą do zamku. Uwaga, droga ma ok. 900 m.

Schloßstraße (Plan I A1-A2)

Po koniec XVII w. wzdłuż Schloßstraße mieszkała głównie służba dworska. Począwszy od 1830 r. w miejscu dawnych niskich budynków powstawały wille i kamienice, z zaaranżowanymi od strony ulicy ogrodami. Warto zwrócić uwagę na nowoczesne budynki pod numerami 56, 45-47 zaprojektowane przez Inkena i Heinricha Ballera z okazji międzynarodowej wystawy budowlanej IBA 1987.

Ehrenhof (Dziedziniec honorowy) ★

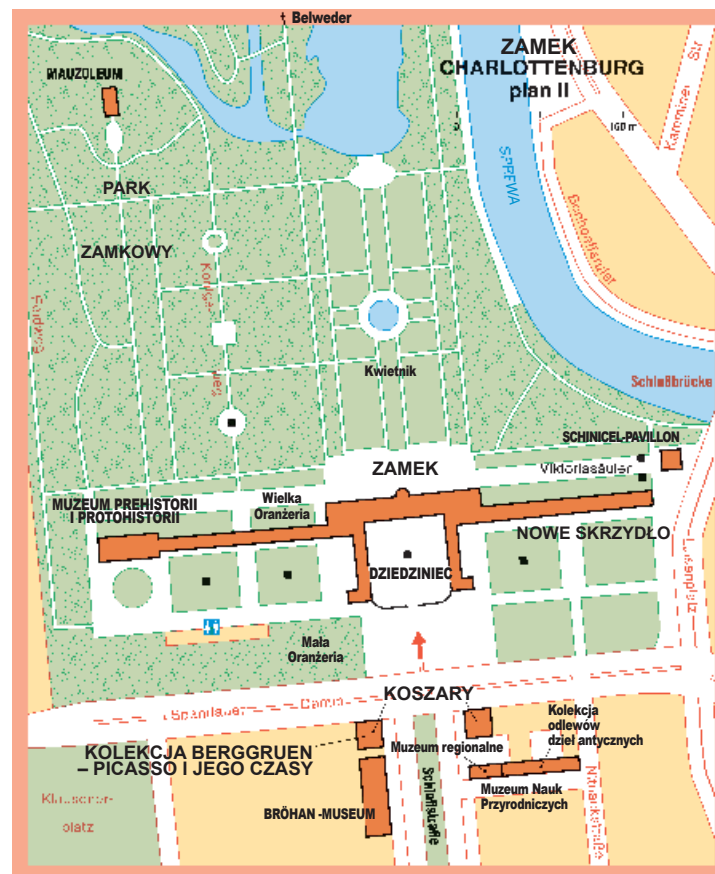
Przez bramę wejściową dostajemy się na **dziedziniec honorowy** ★, w którym królowe katedra zaprojektowana przez Johanna Friedricha Eosandera von Gothe. Na środku dziedzińca stoi **konny pomnik Wielkiego Elektora**, dzieło **Andreas Schlütera** (ok. 1664–1714). Piękne, pełne ekspresji barokowe figury zdobiące piedestał przedstawiają skutych łańcuchami więźniów.

Altes Schloss (Stary Zamek) ★★ (Plan II)

Pawilon centralny zamku – codz. oprócz pn. i wt. 10.00–17.00 – 12 EUR – możliwość robienia zdjęć 3 EUR – www.spsg.de.

Znajdujące się na parterze komnaty należą do najstarszej, barokowej części zamku, zrealizowanej dla króla Prus, Fryderyka I i jego żony Zofii Karoliny.

Komnaty meklemburskie – Rozpoczynamy zwiedzanie od trzech pomieszczeń, które w XVIII w. zajmowali członkowie domu Meklemburskiego, spokrewnionego z Pruskim. W tych stosunkowo niewielkich salach uwagę przyciągają drewniane nadproża z rzeźbionymi motywami mitologicznymi.

Sal reprezentacyjne – Dawne apartamenty króla i królowej, ciągnące się nieprzerwaną amfiladą przez ok. 140 m, obejmują zarówno oficjalne pomieszczenia, w których królowa para przyjmowała gości, jak i prywatne komnaty. Na ścianach podziwiać można obrazy Antoine'a Pesne'a, Schoonjana, Weidemanna i gobeliny pochodzące z manufaktury berlińskiej. Do ciekawostek należy łazienka, jedna z pierwszych na świecie zaaranżowanych w zamku.

Porcelanowa Komnata (Porzellan-Kabinett) ★★ – Fryderyk I był wielkim miłośnikiem chińskiej porcelany. Wspaniały zbiór, prezentowany obecnie w Porcelanowej Komnacie, jest wykonaną po wojnie rekonstrukcją jego kolekcji, liczącej 270 sztuk białej i niebieskiej porcelany z czasów Kang-Hsi (1662–1722). Malowidło na suficie, dzieło Antoniego Coxie (1706), obrazuje ambicję pierwszego króla Prus: Aurora rozpraszająca siły Nocy, oświetlona przez cztery słońca, stanowi jawne odwołanie do Ludwika XIV, Króla-Słońca.

Kaplica zamkowa (Schloßkapelle) ★ – Kaplica, która została wybudowana w 1706 r., zachwyca bogatą ornamentyką. Łożę królewską zdobi imponująca korona podtrzymywana przez dwie postaci, alegorie Sławy. Nad koroną widnieje orzeł pruski.

Wchodzimy na pierwsze piętro.

Dawne apartamenty Fryderyka Wilhelma IV – Fryderyk Wilhelm IV był ostatnim władcą z dynastii Hohenzollernów, który mieszkał w Charlottenburgu. Jego dawne apartamenty zdobią meble i dzieła sztuki pochodzące z zamków w Charlottenburgu, Berlinie i Poczdamie, przywołujące **historię monarchii pruskiej**. Warto zwrócić uwagę na porcelanę z królewskiej manufaktury KPM i srebra Hohenzollernów w **Srebrnej Komnacie (Silberkammer)**. Bez wątpienia najcenniejszym eksponatem jest **serwis stołowy następcy tronu (Kronprinzsilber) ★★**: arcydzieło niemieckiej sztuki rzemieślniczej z XX w., które

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
Helion SA

Berlin

*Udany
Weekend*

Ruszajcie w świat z przewodnikami Michelin!

Zapraszamy w podróż po najwspanialszych miastach Europy.

W trzech częściach przewodnika z serii „Udany Weekend” znajdziecie niezbędne informacje o celu Waszej podróży:

- informacje praktyczne – przydatne przed podróżą i w jej trakcie
- zaproszenie do podróży – część zawierająca informacje geograficzno-historyczne i kulturowe
- dzielnice i zabytki – rozdział prezentujący interesujące miejsca i trasy zwiedzania miasta

Gwiazdki (tradycyjny system oceny atrakcji turystycznych)

- ★★★ zobacz koniecznie
- ★★ warto odwiedzić
- ★ godne uwagi

Precyzyjne **mapy**

- plan miasta na wewnętrznej stronie przedniej okładki
- plany poszczególnych dzielnic oraz mapy tematyczne
- plan komunikacji miejskiej na wewnętrznej stronie tylnej okładki

Nr katalogowy: **11828**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
tel.: 0 801 339900
kom.: 0 601 339900

Zaplanuj trasę podróży
z serwisem
www.ViaMichelin.com

ISBN 978-83-246-6407-8

9 788324 664078 >

Cena 19,90 zł